

RÈGIM LEGAL DE LES FUNDACIONS A CATALUNYA

Índex

QUÈ ÉS UNA FUNDACIÓ?

COM ES CREA UNA FUNDACIÓ?

QUINA ÉS LA DATA D'EXTINCIÓ D'UNA FUNDACIÓ?

EN QUÈ ES DIFERENCIA UNA ASSOCIACIÓ D'UNA FUNDACIÓ?

L'ÒRGAN DE GOVERN: EL PATRONAT

PODEN TENIR BENEFICIS LES FUNDACIONS?

RÈGIM LEGAL DE LES FUNDACIONS A CATALUNYA

NOMBRE MÍNIM DE PERSONES FUNDADORES

LLIBRES HAN DE PORTAR LES FUNDACIONS D'ACORD AMF EL LLIBRE III DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA, RELATIU A LES PERSONES JURÍDIQUES

COM ES POT TRANSFORMAR UNA ASSOCIACIÓ EN FUNDACIÓ?

QUANTIA MÍNIMA DE LA DOTACIÓ INICIAL

RETRIBUCIÓ DELS PATRONS PER RAÓ DEL SEU CÀRREC. RETRIBUCIÓ PER EXERCIR EN EL SI DE LA FUNDACIÓ FUNCIONS DIFERENTS DE LES PRÒPIES DEL SEU CÀRREC DE PATRÓ

TRACTAMENT DE LES OPERACIONS QUE LA FUNDACIÓ FA AMB PATRONS I/O PERSONES VINCULADES (DIFERENTS DE LES RELACIONS LABORALS O PROFESSIONALS)

NECESSITAT DE LA FIGURA DEL DIRECTOR EN LA FUNDACIÓ

NECESSITAT D'AUTORITZACIÓ DEL PROTECTORAT EN EL CAS DE VENDA O DISPOSICIÓ DE BÉNS O DRETS QUE INTEGRIN EL PATRIMONI FUNDACIONAL

AUDITORIA DE COMPTES DE LA FUNDACIÓ

QUINA ÉS LA DATA D'EXTINCIÓ D'UNA FUNDACIÓ?

FISCALITAT

LEGISLACIÓ APLICABLE

Font: http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/dret_i_entitats_juridiques/fundacions/

QUÈ ÉS UNA FUNDACIÓ?

Una fundació és una **entitat no lucrativa, constituïda per voluntat dels fundadors**, ja siguin persones físiques o jurídiques, **mitjançant l'afecció d'uns béns o d'uns drets per a la realització de finalitats d'interès general**.

Una organització té afany de lucre si el que mou les actuacions de l'organització o dels seus membres és la consecució de beneficis econòmics per repartir-los entre els propietaris dels béns que s'han utilitzat per realitzar les activitats. Una organització sense afany de lucre, per tant, té motivacions diferents de l'obtenció de beneficis econòmics.

El col·lectiu al qual s'adrecen les fundacions pot ser gran o petit, però ha de ser necessàriament genèric. Tant els beneficiaris –aquells a qui s'adreça– com l'activitat escollida seran un reflex de la voluntat del fundador. S'entén per activitats d'interès general: activitats d'assistència social, cíviques, educatives, culturals, científiques, esportives, sanitàries, de cooperació al desenvolupament, de defensa del medi ambient, de foment de l'economia o de la investigació, de promoció del voluntariat o qualsevol altra de semblant.

COM ES CREA UNA FUNDACIÓ?

Per poder crear una fundació cal:

a) elements subjectiu, objectiu i teleològic:

- un o més d'un fundador;
- un patrimoni;
- una finalitat lícita i d'interès general.

b) element formal:

Per constituir la fundació és obligatori disposar de l'escriptura pública de la carta fundacional, la qual ha de tenir el contingut mínim establert per l'article 331-4 del Codi civil de Catalunya.

La denominació de la fundació ha de contenir la paraula fundació (article 331-9.a del Codi civil de Catalunya).

QUINA ÉS LA DATA D'EXTINCIÓ D'UNA FUNDACIÓ?

Tal com estableix l'article 314-4 del Codi civil de Catalunya, la dissolució de la persona jurídica fundacional obre el període de liquidació, fins a la fi del qual l'entitat conserva la personalitat jurídica. Durant aquest període la persona jurídica s'ha d'identificar en

les seves relacions de tràfic com a entitat **en liquidació**. Correspon a l'òrgan liquidador o a les persones liquidadores executar l'acord de liquidació i sol·licitar la cancel·lació dels assentaments en el Registre de Fundacions (article 314-6.2 del Codi civil de Catalunya).

EN QUÈ ES DIFERENCIA UNA ASSOCIACIÓ D'UNA FUNDACIÓ?

Les diferències més importants entre ambdós tipus d'organitzacions responen als punts següents:

Diferents requisits de creació

Per crear una associació cal la voluntat de tres o més persones d'agrupar-se per aconseguir una finalitat comuna d'interès general o particular. Per constituir una fundació cal també, a més a més, un patrimoni, que es destinarà a la consecució de la finalitat d'interès general.

Finalitat per a la qual han estat creades

Una associació pot perseguir les finalitats que desitgin els seus socis, sempre que siguin legals. En canvi, la fundació es dedica a perseguir finalitats d'interès general.

Òrgans de govern

Els òrgans de govern d'una associació són l'assemblea general i la junta directiva. L'assemblea general aprova el pressupost i els comptes de l'organització, mentre que la junta directiva s'encarrega d'assegurar que es compleixen els objectius de l'organització i les decisions de l'assemblea. L'òrgan de govern d'una fundació és el patronat.

Règim fiscal diferenciat

Les associacions declarades d'utilitat pública poden gaudir d'un tractament fiscal més beneficiós que les que no ho han estat.

Les fundacions poden gaudir també del mateix tractament fiscal que les associacions declarades d'utilitat pública.

L'ÒRGAN DE GOVERN: EL PATRONAT

Les funcions, la composició i els càrrecs de l'òrgan de govern i representació de les fundacions (el patronat) es regeixen pels articles 332-1 a 332-12 del Codi civil de Catalunya.

El patronat, òrgan de govern i representació de la fundació, vetlla perquè s'acompleixin la finalitat fundacional, la realitat de la dotació i la destinació, a favor dels beneficiaris, dels fruits, rendes i béns de què disposa la fundació. Les persones que formen el patronat han d'estar involucrades en el dia a dia de la fundació i són els líders veritables de la fundació.

Entre les funcions que hauria de complir un patronat se'n poden destacar tres de principals:

- l'avaluació del treball que duen a terme els qui dirigeixen les fundacions;
- l'avaluació del treball que porta a terme el mateix patronat, és a dir, assegurar que realment es vetlla per l'objectiu fundacional;
- la garantia que hi ha una justificació dels comptes de la fundació davant la societat, amb el grau més alt possible de transparència de les actuacions, i l'establiment de la mesura dels resultats i l'impacte social dels projectes i les activitats per ratificar el compliment de la missió.

El patronat ha d'estar **integrat com a mínim per tres persones físiques o jurídiques**. El nomenament de patrons s'ha d'inscriure en el Registre de Fundacions. En el cas de les persones jurídiques, s'hi ha d'inscriure també el nom de la persona física que les representa.

El patronat ha de tenir un president i un secretari . Aquest darrer càrrec pot correspondre a una persona que no tingui la condició de membre de l'òrgan de govern. En aquest cas intervé en les reunions amb veu però sense vot, i té el deure d'advertir de la legalitat dels acords que pretengui adoptar el govern.

PODEN TENIR BENEFICIS LES FUNDACIONS?

Les fundacions, com a organitzacions no lucratives, pel fet de no tenir afany de lucre, **no poden repartir-se beneficis o excedents econòmics que puguin obtenir**.

Les fundacions poden comptar al seu si amb gent assalariada a l'organització i **realitzar activitats econòmiques per a l'obtenció de beneficis, sens perjudici que els beneficis obtinguts s'hagin de reinvertir en la mateixa organització per aconseguir els fins socials per als quals va ser creada**. Les fundacions poden gestionar directament explotacions econòmiques si l'exercici de l'activitat constitueix per ell mateix el compliment de la finalitat fundacional o d'una part d'aquesta finalitat, o també si es tracta d'una activitat accessòria o subordinada respecte a la finalitat fundacional o respecte a una parta d'aquesta finalitat.

RÈGIM LEGAL DE LES FUNDACIONS A CATALUNYA

A partir del 9 de juliol de 2012, la legislació civil aplicable en matèria de fundacions és el **llibre tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques**, en la redacció donada per la Llei 7/2012, de 15 de juny (DOGC núm. 6152, de 19 de juny de 2012). També continuen en vigor els articles 51 i 52 de la Llei 5/2001, de 2 de maig, de fundacions, pel que fa, respectivament, al règim de resolució de sol·licituds d'autorització i la competència del Protectorat per resoldre les sol·licituds d'inscripció.

NOMBRE MÍNIM DE PERSONES FUNDADORES

La Llei no exigeix cap nombre mínim de persones fundadores. **Pot haver-hi només un fundador**, de conformitat amb l'article 331-1.2 del Codi civil de Catalunya. Tanmateix, d'acord amb l'article 331-2.1 del Codi civil, les persones jurídiques públiques només poden constituir fundacions conjuntament amb persones privades d'acord amb la seva normativa. **Són fundadores les persones físiques o jurídiques que han aportat, en concepte de dotació, béns o drets avaluable econòmicament que consten a la carta fundacional (article 331-1.2 del Codi civil).**

LLIBRES HAN DE PORTAR LES FUNDACIONS D'ACORD AMF EL LLIBRE III DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA, RELATIU A LES PERSONES JURÍDIQUES

Les fundacions han de portar un **llibre diari** i un **llibre d'inventaris i comptes anuals**. Se n'exceptuen les entitats que no estan obligades a presentar la declaració de l'impost de societats, les quals, però, han de portar almenys un llibre de caixa en què es detallin els ingressos i les despeses.

Les fundacions han de portar **llibres d'actes**, que han de contenir les actes de les reunions dels òrgans col·legiats autenticades de la manera que estableixin els estatuts o, si no l'estableixen, amb la signatura del secretari o la secretària i el vistiplau del president o la presidenta de l'òrgan. Es poden obrir llibres d'actes separats per als diversos òrgans d'una persona jurídica, però s'han d'agrupar en un de sol al final de cada exercici.

Les fundacions en les quals col·laborin persones en règim de voluntariat han de portar un **llibre o un registre amb una relació actualitzada dels voluntaris**. Aquest llibre ha de contenir una descripció mínima de la tasca que fan i de la seva capacitat específica, si en tenen.

A partir de l'aprovació de la Llei 11/2005, de 7 de juliol, no cal legalitzar els llibres.

COM ES POT TRANSFORMAR UNA ASSOCIACIÓ EN FUNDACIÓ?

L'article 314-3 del Codi civil de Catalunya preveu que les persones jurídiques es poden transformar, conservant la personalitat, si les normes que les regulen ho permeten i les del tipus de persona jurídica que pretenen assumir no ho prohibeixen. Al seu torn, l'article 324-3.2 del Codi civil estableix que les associacions es poden transformar només en una altra persona no lucrativa.

L'acord de transformació l'ha d'adoptar l'assemblea general de l'associació amb els quòrums d'assistència i d'adopció d'aquest tipus d'acord exigits als estatuts o, si els estatuts no els estableixen, amb els quòrums fixats a l'article 324-1 del Codi civil. L'acord

de transformació ha de contenir les mencions exigides per a la constitució d'una fundació, incloent-hi la dotació inicial, el nomenament del patronat i les modificacions estatutàries pertinents.

QUANTIA MÍNIMA DE LA DOTACIÓ INICIAL

La dotació inicial de la fundació ha de consistir en diners o en altres béns fructífers.

Dotació inicial en diners

1.1. **Fundacions de durada indefinida:** la dotació inicial no pot ser inferior a **30.000 €**

1.2. **Fundacions temporals:** la dotació inicial no pot ser inferior a 15.000 €

Com a regla general, la dotació inicial s'ha d'haver aportat i desemborsat íntegrament abans de sol·licitar la inscripció de la fundació en el Registre de Fundacions. Això no obstant, **si la dotació és en diners**, l'apartat 5 de l'article 331-6 del Codi civil de Catalunya permet l'aportació successiva en els casos següents:

- Quan la fundació és constituïda per persones físiques o jurídiques privades, en els supòsits en què el compromís de l'aportació successiva consta en escriptura pública amb valor de títol executiu d'acord amb el que estableix la legislació processal civil (article 331-6 del Codi civil).

- Quan la fundació és constituïda per persones jurídiques públiques i corporacions de dret públic. En aquest cas, el compromís de les aportacions successives ha de constar de manera expressa en l'acord fundacional aportat per l'òrgan de govern competent, d'acord amb el que estableixi la legislació de finances públiques.

En tots dos casos, el desemborsament inicial ha de ser almenys del 25% i la resta s'ha d'aportar en el termini de cinc anys.

Dotació inicial en béns

Els béns han de ser **fructífers** i han de ser **adequats per iniciar o dur a terme les activitats fundacionals**; així mateix, han d'estar lliures de càrregues que n'impedeixin o en limitin d'una manera significativa la utilitat pública. El seu valor no pot ser inferior a 30.000 € o 15.000 €, segons que es tracti, respectivament, d'una fundació de durada indefinida o d'una de durada temporal (331-5.1 i 331-8.2 del Codi civil).

S'ha d'aportar com a annex a la carta fundacional un informe, emès per un perit, que contingui la descripció dels béns o drets, les seves dades registrals i la informació de les càrregues sobre els béns aportats, si n'hi ha, i també la seva valoració i la seva rendibilitat potencial i la indicació dels criteris que s'han seguit per fer aquestes estimacions. Si es tracta d'una explotació econòmica, s'han de presentar també els comptes anuals degudament auditats (article 331-6.3 del Codi civil).

La dotació inicial no es pot computar com a ingrés en el projecte de viabilitat econòmica dels dos primers anys de funcionament de la fundació i de les activitats previstes indicades a l'article 331-7 del Codi civil de Catalunya.

RETRIBUCIÓ DELS PATRONS PER RAÓ DEL SEU CÀRREC. RETRIBUCIÓ PER EXERCIR EN EL SI DE LA FUNDACIÓ FUNCIONS DIFERENTS DE LES PRÒPIES DEL SEU CÀRREC DE PATRÓ

Els patrons no poden ser retribuïts en cap cas per raó del seu càrrec de patró. L'article 332-10.1 del Codi civil de Catalunya disposa que els patrons exerceixen el càrrec gratuïtament, si bé tenen dret a la bestreta i al reemborsament de les despeses justificades degudament i a la indemnització pels danys produïts per raó d'aquest exercici.

L'esmentat article també disposa que **els patrons poden tenir una relació laboral o professional retribuïda amb la fundació** amb els requisits següents:

- La relació s'ha d'articular en un contracte que determini clarament les tasques laborals o professionals que es retribueixen, les quals han de ser diferents de les pròpies del càrrec de patró.
- El patronat, abans de la formalització del contracte amb el patró, ha de presentar **una declaració responsable**. Mitjançant la declaració responsable els patrons manifesten que van adoptar l'acord de contractar laboralment o professionalment un patró i declaren, entre d'altres punts:
 - Que hi han votat favorablement dos terços o més del nombre total de patrons, sense computar els que no puguin votar per raó de conflicte d'interessos amb la fundació.
 - Que la persona o les persones subjectes al conflicte han proporcionat al patronat tota la informació rellevant sobre la situació de conflicte d'interessos.
 - Que la persona o les persones subjectes al conflicte s'han abstenut d'intervenir en la deliberació i la votació en què es va acordar efectuar l'operació descrita.
 - La descripció de les tasques laborals retribuïdes.
 - El nombre de patrons amb relació laboral o professional. En tot cas, cal tenir en compte el següent:
 - El nombre de patrons amb relació laboral i professional no pot ser mai igual ni superior al nombre de patrons previst perquè el patronat es consideri vàlidament constituït.

Si l'import dels contractes formalitzats amb un patró és superior als 100.000 euros anuals o al 10 % dels ingressos ordinaris meritats en el darrer exercici econòmic —que s'hauria d'haver tancat i aprovat pel patronat en el termini legalment establert—, la declaració responsable **s'ha d'acompanyar amb un informe validat per tècnics independents que justifiqui que la contractació és beneficiosa per a la fundació i respon a criteris del mercat laboral o professional**. També es requereix el dit informe si el cost anual dels contractes formalitzats amb patrons més el cost del nou contracte que es vol formalitzar és superior a l'esmentat 10 %.

TRACTAMENT DE LES OPERACIONS QUE LA FUNDACIÓ FA AMB PATRONS I/O PERSONES VINCULADES (DIFERENTS DE LES RELACIONS LABORALS O PROFESSIONALS)

Els patrons i les persones que s'hi equiparen, d'acord amb l'article 312-9.3, només poden realitzar operacions amb la fundació si queda suficientment acreditada la necessitat i la prevalença dels interessos de la fundació sobre els particulars del patró o persona equiparada. Abans de dur a terme l'operació, el patronat ha d'adoptar **una declaració responsable** i l'ha de presentar al Protectorat junt amb la documentació justificativa pertinent, d'acord amb el que disposa l'article 332-13 del Codi civil de Catalunya.

NECESSITAT DE LA FIGURA DEL DIRECTOR EN LA FUNDACIÓ

El patronat, d'acord amb el que eventualment disposin els estatuts, pot designar una o més persones per exercir funcions de direcció de la gestió ordinària de la fundació, les quals poden ser membres del patronat. Si aquestes funcions són encomanades a algun patró, cal fer-ho d'acord amb l'article 332-10 del Codi civil de Catalunya.

NECESSITAT D'AUTORITZACIÓ DEL PROTECTORAT EN EL CAS DE VENDA O DISPOSICIÓ DE BÉNS O DRETS QUE INTEGRIN EL PATRIMONI FUNDACIONAL

D'acord amb l'article 333-1.6 del Codi civil de Catalunya només s'ha de demanar **autorització** prèvia al Protectorat per a actes de disposició, gravamen o administració en els casos següents:

- Si el donant ho ha exigint expressament.
- Si ho estableix una disposició estatutària.
- Si els béns i drets objecte de disposició s'han rebut d'institucions públiques o s'han adquirit amb fons públics.

D'acord amb l'article 333-1 del Codi civil no opera el mecanisme de l'autorització i, en el seu lloc, s'ha de presentar al Protectorat el model de **declaració responsable** corresponent degudament emplenat, en els supòsits d'actes de disposició que tot seguit s'indica.

A la declaració responsable caldrà adjuntar un informe d'un tècnic independent en els supòsits següents:

1. Si es donen circumstàncies excepcionals que impedeixen complir totalment o parcialment el deure de reinversió del producte de l'alienació dels béns que integren la dotació i els béns destinats al compliment de les finalitats fundacionals. En aquests casos, l'informe del tècnic ha d'acreditar la necessitat de l'acte de disposició i les raons que justifiquen la no-reinversió. També ha de justificar la destinació que es doni al producte que no es reinverteixi, que ha d'estar sempre dins de les finalitats de la fundació.
2. Quan es facin actes d'alienació o gravamen de béns immobles, establiments mercantils o béns mobles de la fundació, amb un valor de mercat superior als 100.000 euros o al 20 % de l'actiu de la fundació segons el balanç del darrer exercici econòmic aprovat. En aquests casos, l'informe, subscrit per tècnics independents, ha d'acreditar que l'operació respon a criteris economicofinancers i de mercat.
Quan es tracti d'actes de disposició que, d'acord amb l'article 333-1.3, serien objecte de comunicació, pel fet que el seu valor de mercat és inferior a 100.000 euros o el 20 % de l'actiu de la fundació que resulti del darrer balanç aprovat pel patronat, però respecte dels quals es produeix una situació de conflicte d'interessos entre la fundació i els patrons o persones vinculades, cal presentar també una declaració responsable.

D'acord amb l'article 333-1 del Codi civil, han de ser objecte de **comunicació** al Protectorat els actes d'alienació o gravamen de béns immobles, establiments mercantils o béns mobles, amb un valor de mercat superior a 15.000 € i que no sigui supòsit de declaració responsable. Aquesta comunicació s'ha de fer abans d'executar l'acte de disposició.

AUDITORIA DE COMPTES DE LA FUNDACIÓ

D'acord amb l'article 333-11.1 del Codi civil de Catalunya, els comptes anuals de la fundació s'han de sotmetre a una auditoria externa si, durant dos anys consecutius, en la data del tancament de l'exercici, concorren almenys dues de les circumstàncies següents:

- a) Que el total de l'actiu sigui superior a sis milions d'euros.
- b) Que l'import del volum anual d'ingressos ordinaris sigui superior a tres milions d'euros.

- c) Que el nombre mitjà de treballadors durant l'exercici sigui superior a cinquanta.
- d) Que **almenys el 40% dels ingressos provinguin de les administracions públiques** per mitjà de subvencions, convenis o qualsevol tipus de contracte de prestació de serveis.
- e) Que hagi rebut ingressos de qualsevol tipus provinents de qualsevol administració pública **per un valor superior a 60.000 euros en el conjunt de l'exercici.**

D'altra banda, els comptes anuals de la fundació s'han de sotmetre a una auditoria externa **sempre que, per mitjà d'una resolució motivada, el Protectorat aprecii la necessitat** d'obtenir una imatge més fidel i completa dels comptes.

L'auditoria s'ha de presentar davant el Protectorat de forma conjunta amb els comptes anuals de la fundació.

FISCALITAT

Règim fiscal aplicable a una fundació

La fundació es podrà acollir a la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de Règimen Fiscal de las Entidades sin Fines Lucrativos y de los Incentivos Fiscales al Mecenazgo, sempre que opti expressament per ella i compleixi els requisits de l'article 3 de dita Llei.

Subjecció a l'Impost sobre Societats

La fundació, com persona jurídica, està subjecta a l' Impost sobre Societats.. Si la fundació està acollida al règim fiscal especial tributarà en l'Impost de Societats d'acord amb el règim previst en aquesta norma, tributant per rendes de les activitats econòmiques no exemptes.. En el cas de no estar acollida, tributarà en el règim d'entitats parcialment exemptes de la Llei de l'Impost sobre Societats.

Aplicació de l'IVA?

Respecte a l'IVA, la fundació no té tracte algú especial, donat dels casos específics, sent d'aplicació la normativa general en matèria d'IVA.

Altres tributs: Transmissions patrimonials i actes jurídics documentats; Impost sobre Béns Immobles; Impost sobre Activitats Econòmiques

Si la fundació s'acolleix al règim fiscal especial, estarà subjecte però EXEMPTA dels següents impostos:

- TRANSMISSIONS PATRIMONIALS I ACTES JURÍDICS DOCUMENTATS
- IMPOST SOBRE BÉNS IMMOBLES
- IMPOST SOBRE ACTIVITATS ECONÒMIQUES

- IMPOST SOBRE L'INCREMENT DEL VALOR DELS TERENYS URBANS

LEGISLACIÓ APLICABLE

Normativa de Catalunya

- Llei 21/2014, del 29 de desembre, del protectorat de les fundacions i de verificació de l'activitat de les associacions declarades d'utilitat pública. DOGC núm. 6780, de 31 de desembre
 - Llei 19/2014, de 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern. DOGC núm. 6780, de 31 de desembre. Correccions d'errades al DOGC núm. 6822, de 3 de març de 2015 i DOGC núm. 6846 de 8 d'abril de 2015.
 - Llei 4/2008, de 24 d'abril, del llibre tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques. DOGC núm. 5123, de 2 de maig.
 - Decret 259/2008, de 23 de desembre, pel qual s'aprova el Pla de comptabilitat de les fundacions i les associacions subjectes a la legislació de la Generalitat de Catalunya. DOGC núm. 5288, de 31 de desembre.
 - Ordre JUS/150/2015, de 21 de maig, per la qual es dóna publicitat a la relació de taxes vigents que gestiona el Departament de Justícia. DOGC núm. 6881, de 28 de maig
 - Ordre JUS/37/2015, de 2 de març, per la qual es crea el Cens d'associacions i fundacions vinculades a partits polítics, vinculat als registres d'associacions i fundacions de la Generalitat de Catalunya. DOGC núm. 6826, de 9 de març
 - Ordre JUS/281/2006, de 6 de juny, per la qual es determinen els formularis i les condicions per a la presentació dels comptes anuals de les fundacions en suport digital o per via telemàtica. DOGC núm. 4651, de 9 de juny
-

Normativa estatal

- Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern. BOE núm. 295, de 10 de desembre. Versió consolidada
 - Llei 50/2002, de 26 de desembre, de fundacions. BOE núm. 310, de 27 de desembre. Versió consolidada
 - Llei 49/2002, de 23 de desembre, de 10 d'octubre, de règim fiscal de les entitats sense fins lucratiu i dels incentius fiscals al mecenatge. BOE núm. 307, de 24 de desembre. Versió consolidada
-